

Тема 1.

Структура автоматизованих систем управління

к.т.н., доцент

Гачковська

Марина Анатоліївна

E-Mail:

sm.nuft@gmail.com

План лекції

1. Основні визначення.
2. Місце АСУ ТП в інтегрованій автоматизованій системі управління підприємством.
3. *Нормативно-технічна документація з АСУТП.*
4. *Стадії створення АСУТП.*

1. Основні визначення

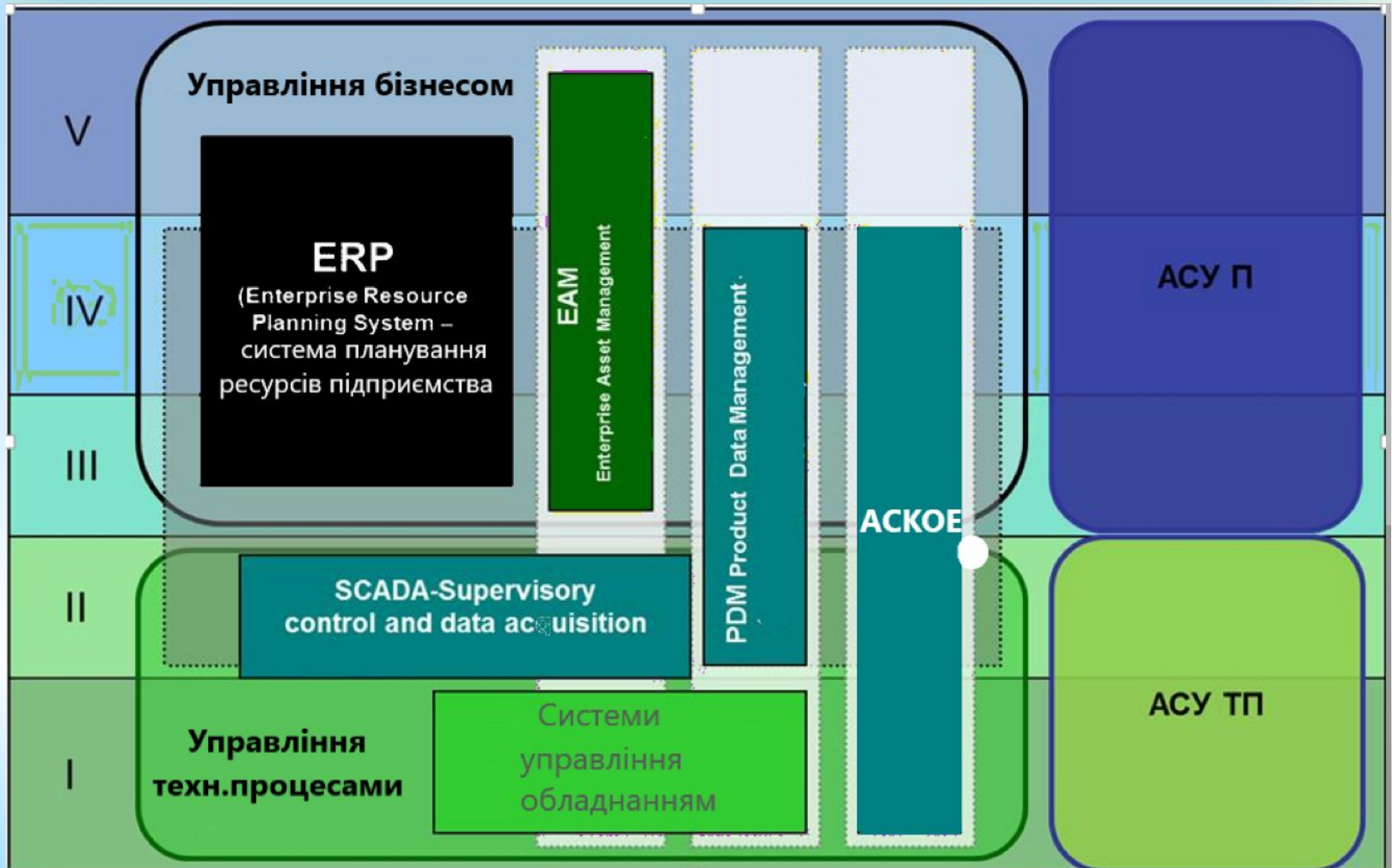
- ***Інформаційні технології*** - процес отримання і перетворення інформації, речовини або енергії з початкового стану в заданий кінцевий за допомогою методів, програмних і апаратних засобів інформатики.
- ***Автоматизована система (АС)*** - це система, що складається з персоналу і комплексу автоматизації його діяльності, що реалізує інформаційну технологію виконання встановлених функцій
- Залежно від об'єкта автоматизації, а також від призначення і функцій системи розрізняють ***автоматизовані системи управління (АСУ), системи автоматизованого проектування (САПР), автоматизовані інформаційні системи (АІС), автоматизовані системи контролю та обліку (АСКУ)***

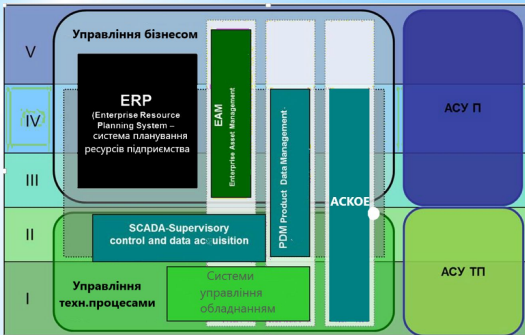
- *в залежності від об'єкта автоматизації, в категорію АСУ потрапляють і автоматизовані системи управління виробництвом (АСУП) і автоматизовані системи управління технологічними процесами (АСУ ТП).*
- *АСУП призначені для автоматизації завдань управління організаційно-економічного характеру (планування виробництва; облік матеріалів, продукції, енергії, фінансів і кадрів; постачання сировиною, матеріалами та напівфабрикатами; збут продукції; управління транспортом і т.п.)*
- *АСУ ТП - це АСУ, призначені для вироблення і реалізації керуючих впливів на технологічних об'єктах управління (ТОУ) з метою забезпечення найвищої якості функціонування ТОУ.*
- *ТОУ - це сукупність технологічного обладнання (електродвигуни, насосні агрегати, вентилятори, котли і т.п.) і реалізованого на ньому по відповідним регламентам технологічного процесу.*

Дисципліна АСУ спрямована, в основному, на вивчення АСУ ТП: їх функцій і переліку вирішуваних завдань; складу і структури; алгоритмів регулювання та управління, що реалізуються в автоматичному режимі; сучасних тенденцій розвитку ринку апаратних і програмних засобів АСУ ТП.

2. Місце АСУ ТП в інтегрованій автоматизованій системі управління підприємством

2. Місце АСУ ТП в інтегрованій автоматизованій системі управління підприємством

АСУП або так звані **ERP-системи** (від англійського **EnterpriseResourcePlanningSystem - Система планування ресурсів підприємства**) вирішують наступні завдання верхніх рівнів ієрархії управління підприємством:

- різні види планування та обліку виробництва;
- ведення договорів;
- розрахунок матеріальних і енергетичних балансів;
- аналіз результатів діяльності підприємства за якийсь період;
- постачання виробництва і збут продукції;
- управління фінансами;
- управління персоналом;
- ведення складського і транспортного господарств;
- аналіз і прогнозування стану обладнання.

SCADA (Supervisory Control And Data Acquisition)

являє собою програмний пакет, призначений для виконання функцій збору, обробки, відображення та архівування інформації про об'єкт моніторингу або управління в реальному часі. В основному, СКАДА є частиною асу, диспетчерської системи, що відповідає за моніторинг технологічних параметрів і дистанційне керування обладнанням.

Функції Сучасний скаду Основні функції hmi scada наступні: Збір даних від апаратури процесу і дистанційне керування обладнанням. Ведення БД реального часу; Створення графічного інтерфейсу для моніторингу та управління процесом оператором. Витяг інформації з БД і представлення оператору в зручному вигляді для аналізу; Автоматизація виконання робочих процесів прийняття рішень оператором; Розрахунок вторинних показників ефективності виробництва, статистики ходу процесу, роботи устаткування і т.п .; Виконання деяких функцій управління (блокування, некритичне регулювання і т.п.);

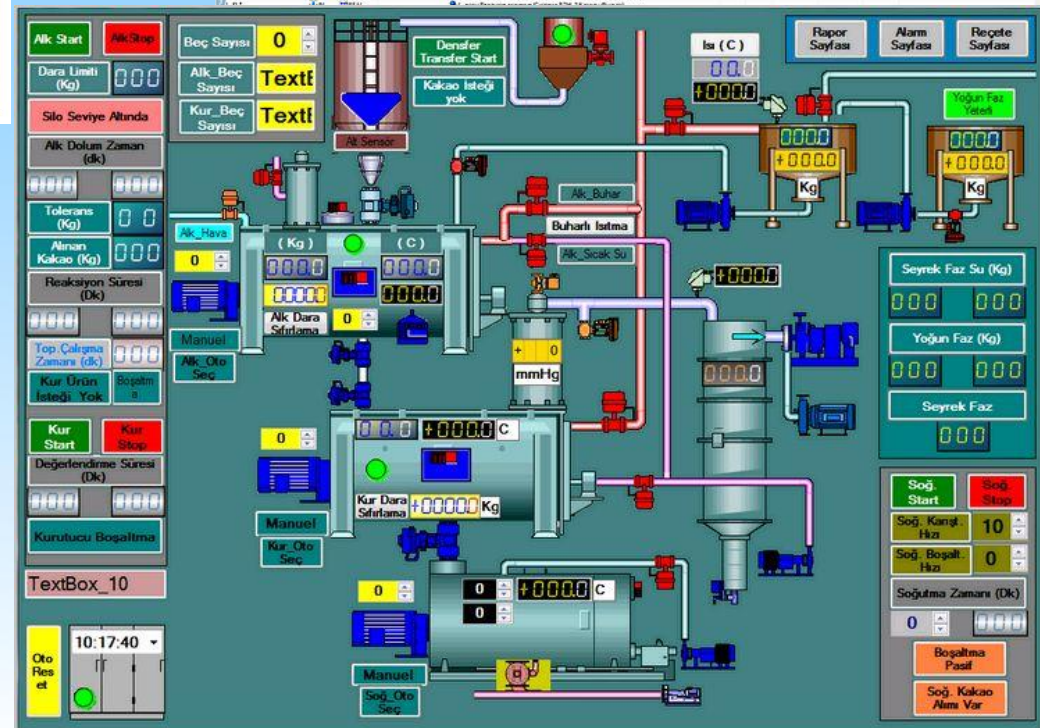
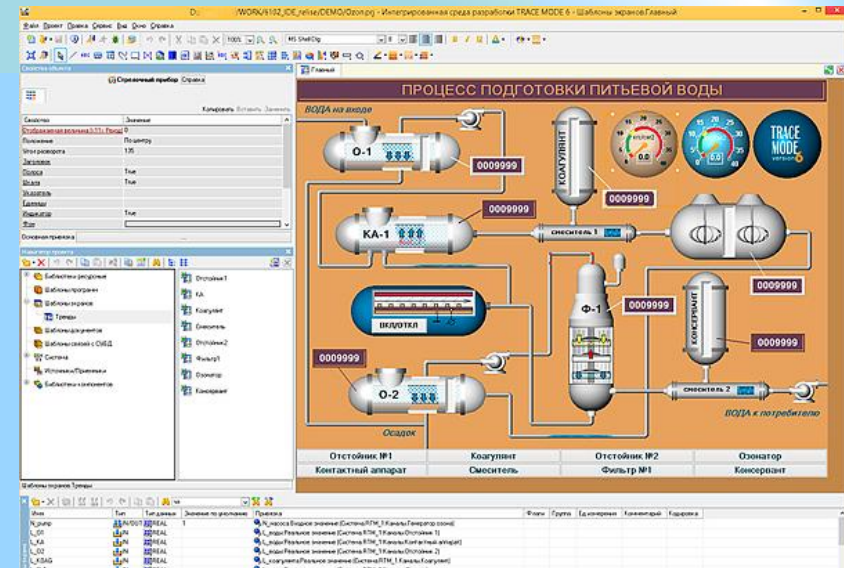

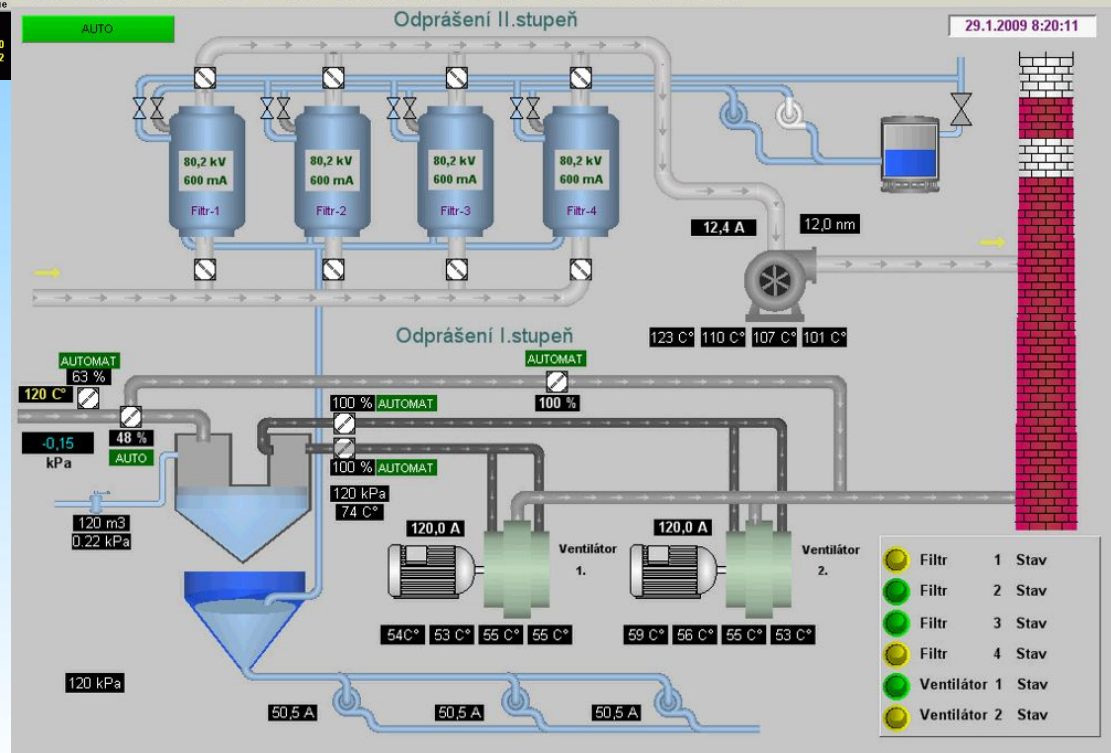
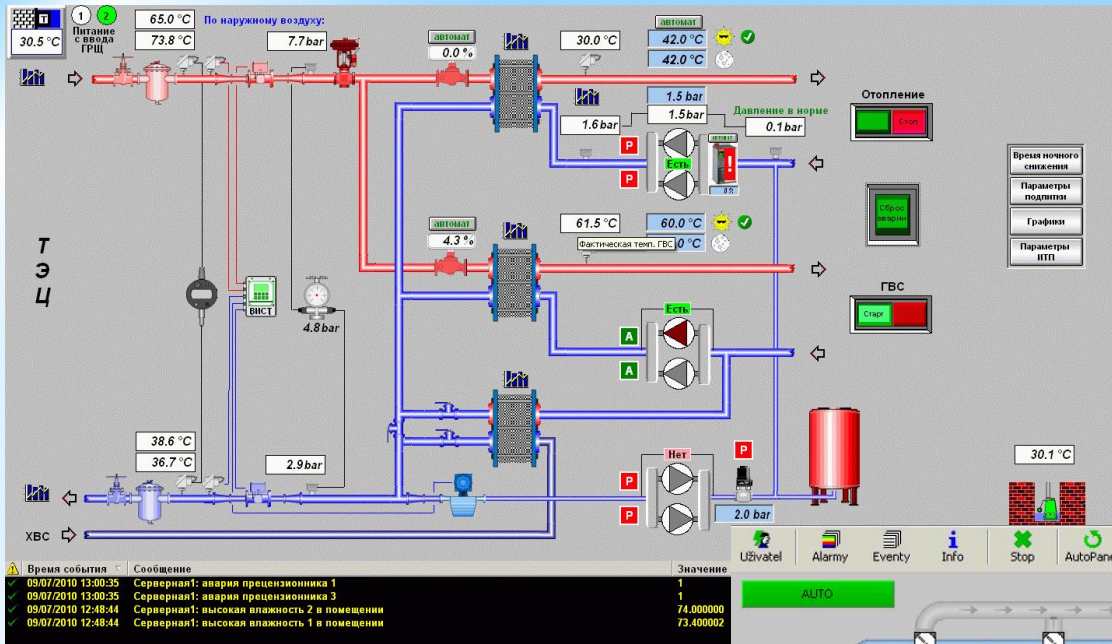
SCADA (Supervisory Control And Data Acquisition)

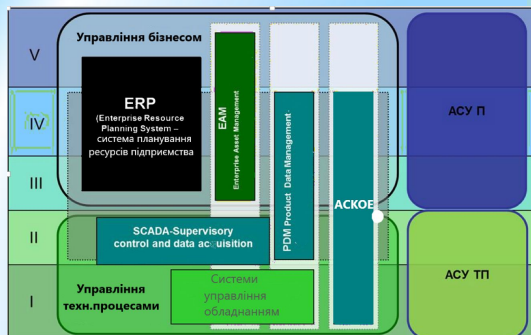
Автоматична генерація тривог і повідомлень;
Підготовка рапортів, зведень, звітів та іншої експлуатаційної документації; Архівування історії, тривог і дій оператора; Розмежування прав доступу по категоріям користувачів. Забезпечення безпеки і контролю над діями оператора; Резервування найбільш важливих складових системи (серверів, мереж, клієнтів); Горизонтальний обмін даними з суміжними системами АСУТП і передача даних на верхні рівні управління.

SCADA СИСТЕМЫ

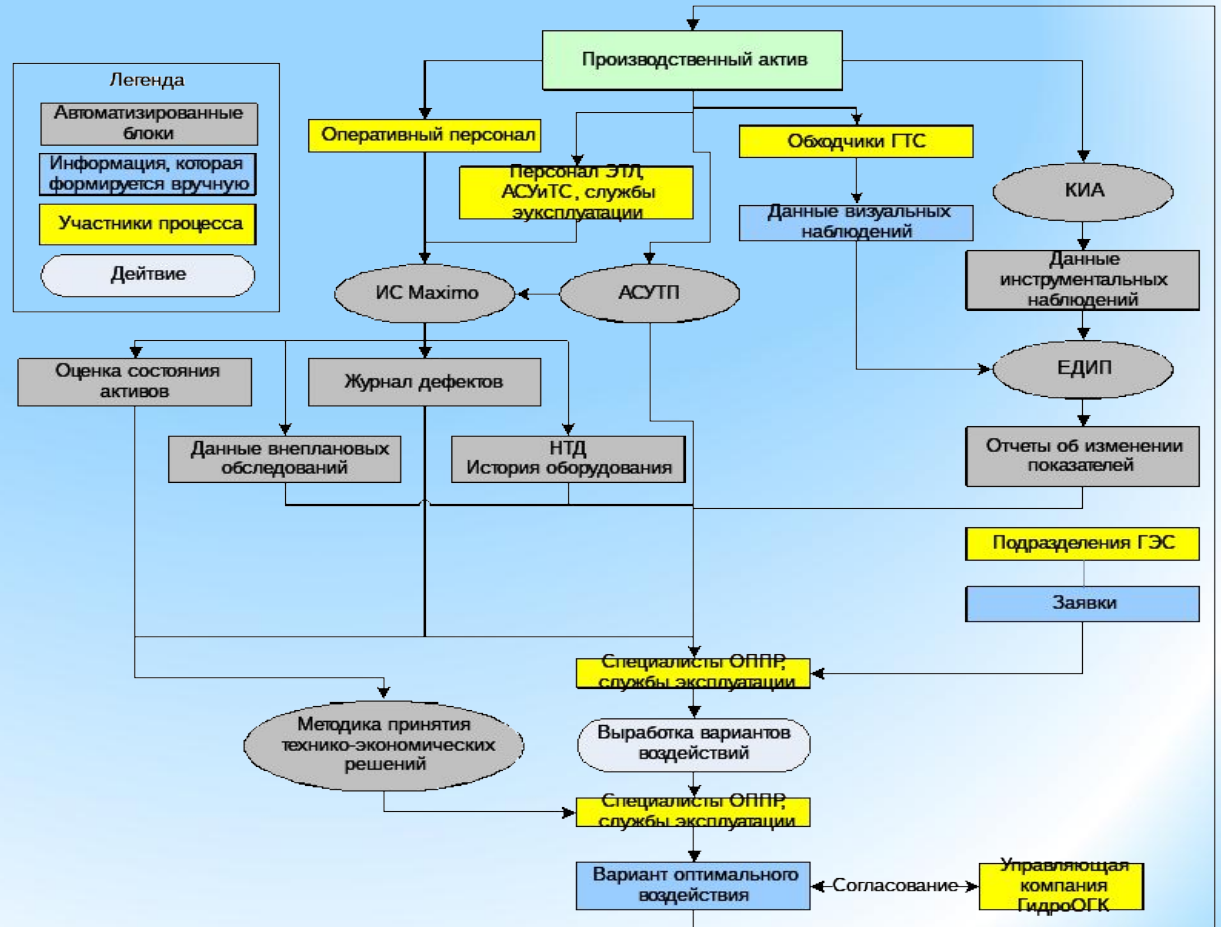
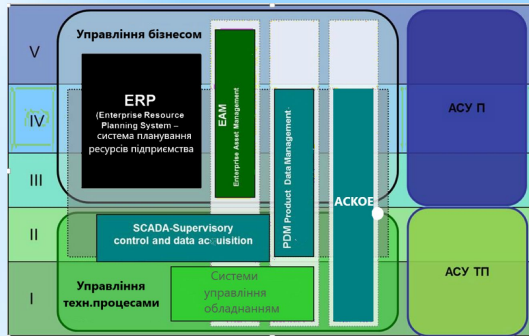

Місце АСУ ТП в інтегрованій автоматизованій системі управління підприємством

АСУ ТП охоплюють завдання нижніх рівнів - рівнів управління технологічним процесом, обладнанням, машинами і механізмами.

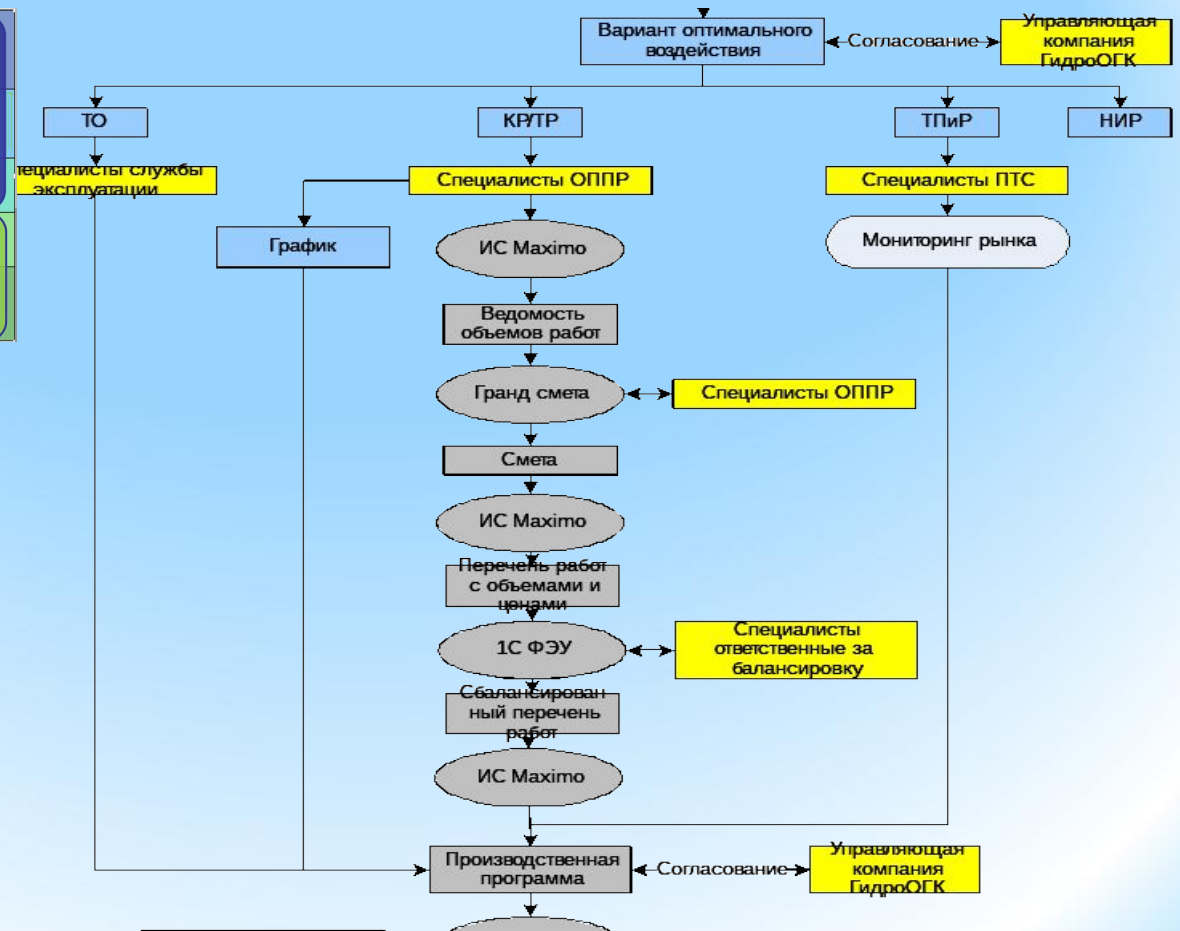
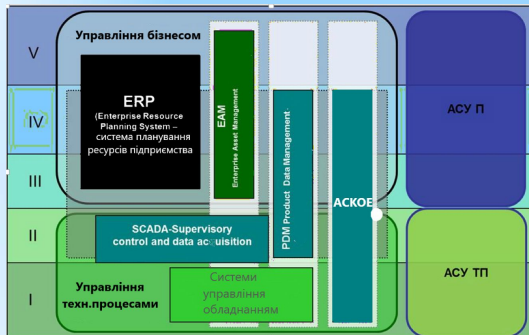
При цьому процес обробки інформації, формування і реалізації керуючих впливів в АСУ ТП повинен проходити в темпі протікання технологічного процесу, тобто в реальному масштабі часу. Обмін інформацією з вищестоящими підсистемами АСУП і суміжними АСУ ТП, як правило, проходить менш інтенсивно. У свою чергу, АСУ ТП також будуються за ієрархічним принципом.

Рольова схема автоматизованого процесу управління виробничим активом на етапі експлуатації 1 етап

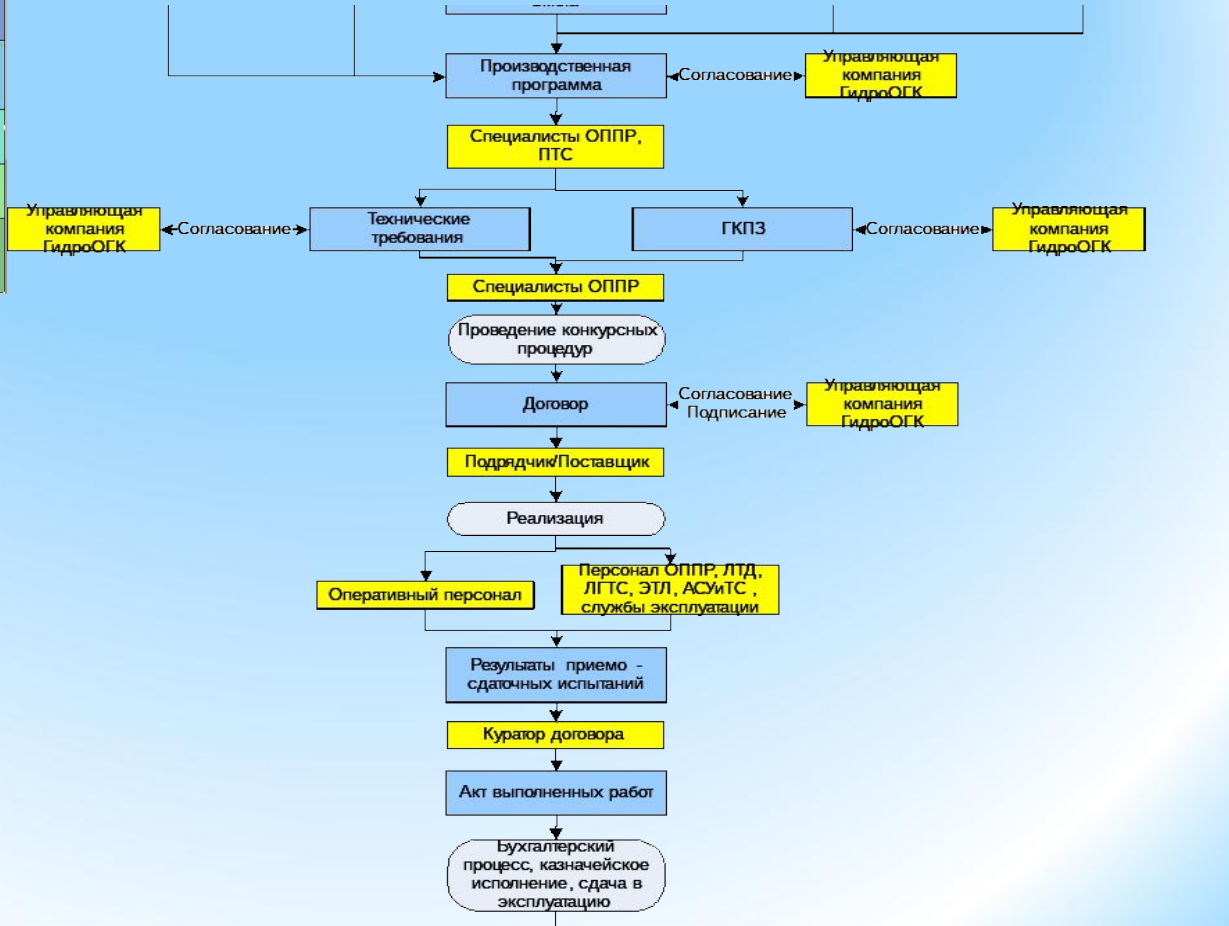
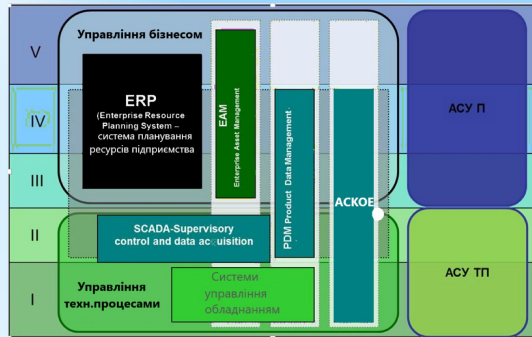

Рольова схема автоматизованого процесу управління виробничим активом на етапі експлуатації 2 етап

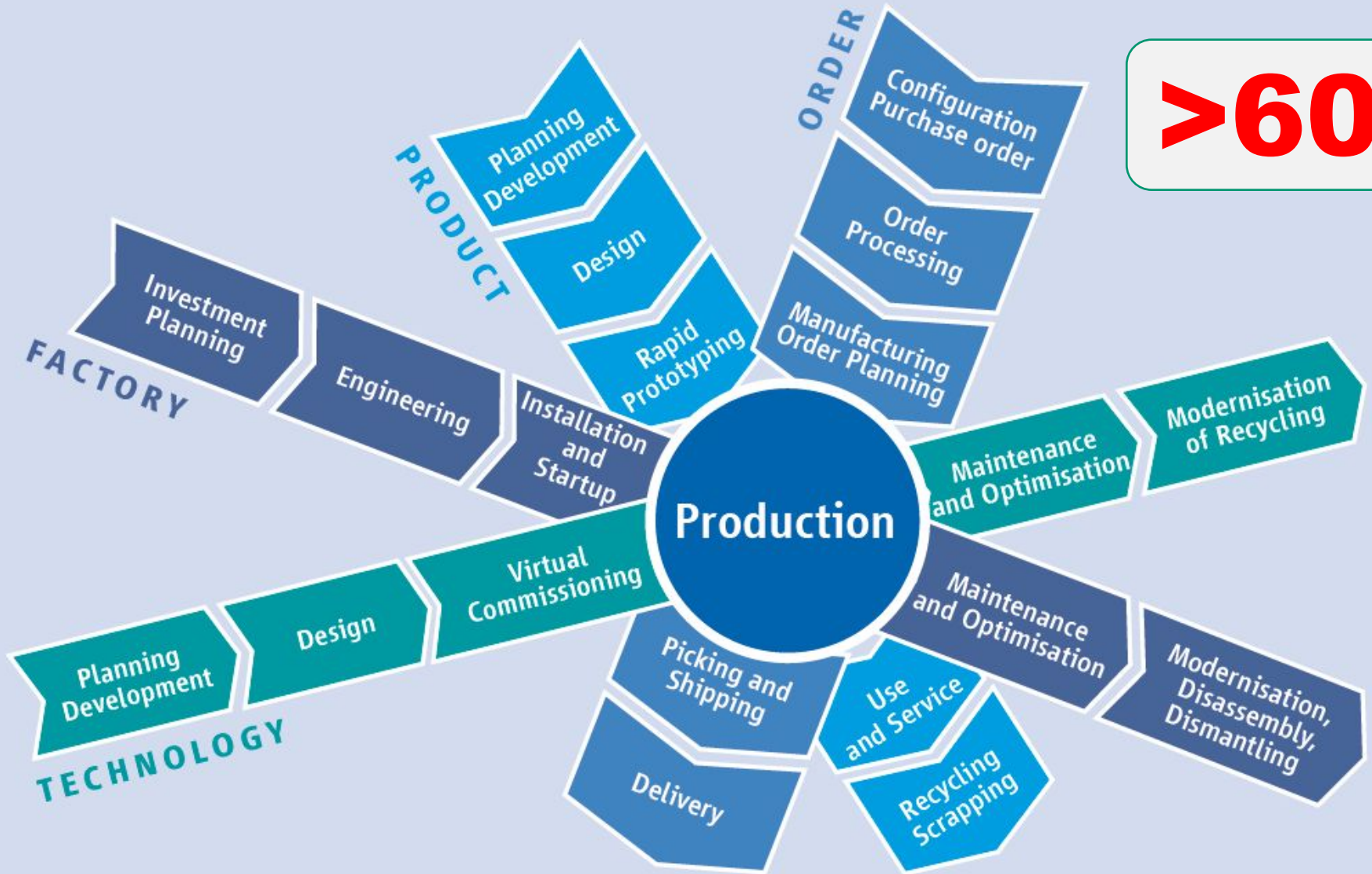
Рольова схема автоматизованого процесу управління виробничим активом на етапі експлуатації 3 етап

3. Нормативно-технічна документація з АСУТП

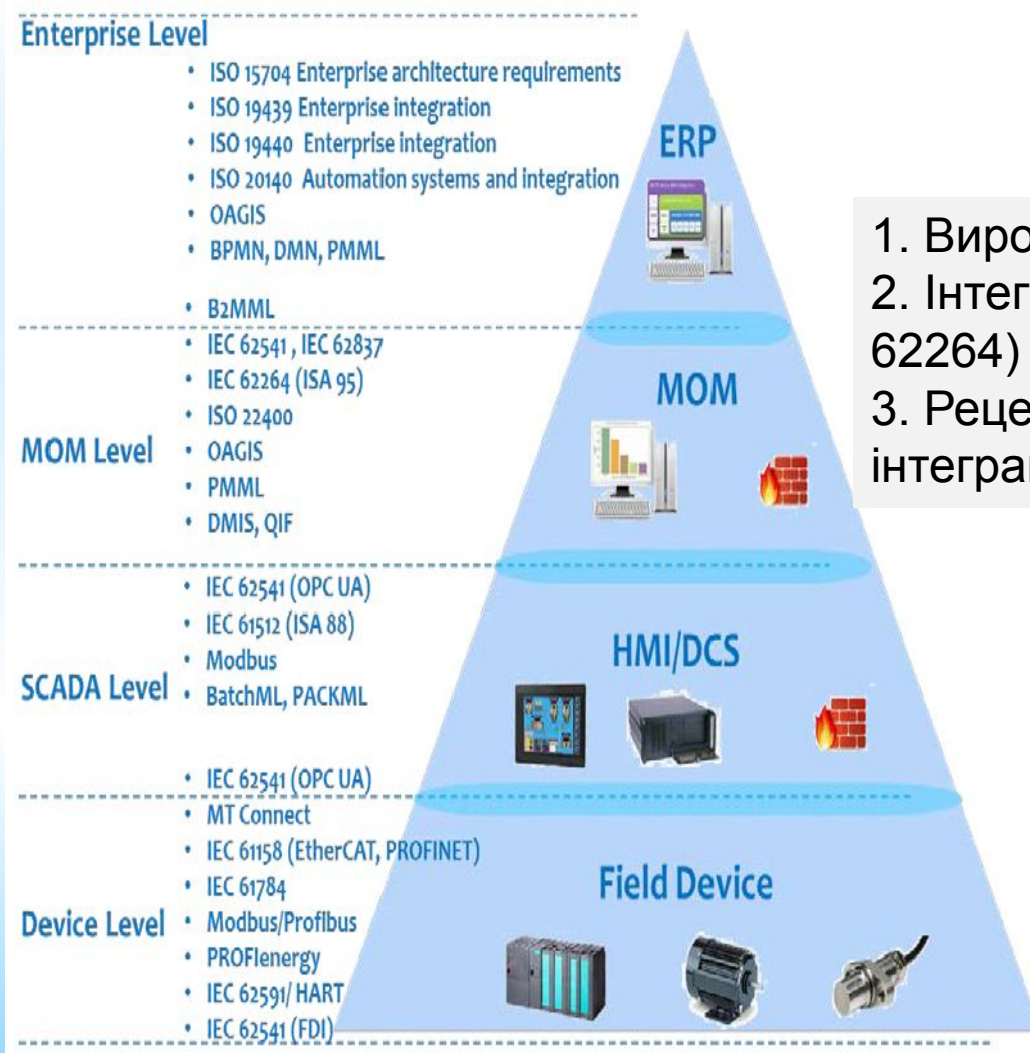
- **Стандартизація** - це інструмент державної технічної політики, діяльність по встановленню правил і характеристик з метою їх добровільного багаторазового використання, спрямована на досягнення впорядкованості в сферах виробництва і обігу продукції
- **Нормативно технічна документація** - це офіційні документи, доступні широкому колу споживачів, які регламентують різні види діяльності людини і її результати, тобто продукти. Сенс і основне завдання розробки нормативно-технічної документації - закріплення в них вимог до якості продукції.
- У систему входять **національні стандарти** (ГОСТ, ДСТУ, ГОСТ Р ІСО і ін.), **технічні регламенти, будівельні норми і правила** (СП, СНиП, СН, ВСН), **керівні документи** (РД, ВРД, СО), **санітарно-гігієнічні нормативи** (СанПіН, МУК, ГН), **правила і норми пожежної безпеки** (ППБ, НПБ, ВППБ), **кошторисні норми** (ГЕСН, ФЕР, ТЕР та ін.), **Різні інструкції, методичні рекомендації та інші документи.**

Технічні стандарти АСУ

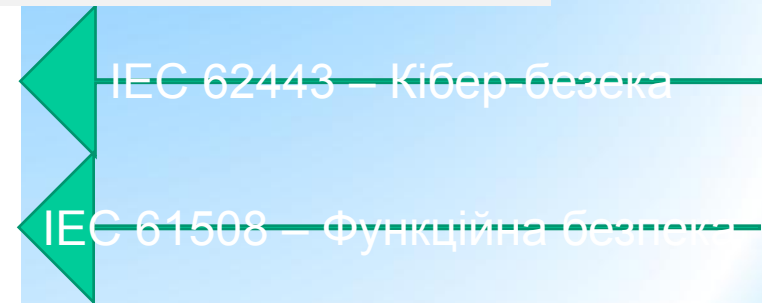

Розподіл стандартів між рівнями

1. Виробничі KPI (ISO 22400)
2. Інтеграція АСУ-MES-ERP (IEC 62264)
3. Рецептні процеси АСУТП, інтеграція з MES (IEC61512)

4. Стадії створення АСУТП

Стадії	Етапи робіт
1. Формування вимог до АС	<p>1.1. Обстеження об'єкта та обґрунтування необхідності створення АС.</p> <p>1.2. Формування вимог користувача до АС.</p> <p>1.3. Оформлення звіту про виконану роботу і заявки на розробку АС (тактико-технічного завдання)</p>
2. Розробка концепції АС.	<p>2.1. Вивчення об'єкта.</p> <p>2.2. Проведення необхідних науково-дослідних робіт.</p> <p>2.3. Розробка варіантів концепції АС, що задовольняє вимогам користувача.</p> <p>2.4. Оформлення звіту про виконану роботу.</p>

Стадії створення АСУТП

3. Технічне завдання.	Розробка і затвердження технічного завдання на створення АС.
4. Ескізний проект.	4.1. Розробка попередніх проектних рішень по системі і її частинам. 4.2. Розробка документації на АС і її частини.
5. Технічний проект.	5.1. Розробка проектних рішень по системі і її частинам. 5.2. Розробка документації на АС і її частини. 5.3. Розробка і оформлення документації на поставку виробів для комплектування АС і (або) технічних вимог (технічних завдань) на їх розробку. 5.4. Розробка завдань на проектування в суміжних частинах проекту об'єкта автоматизації.

Стадії створення АСУТП

6. Робоча документація.	6.1. Розробка робочої документації на систему і її частини. 6.2. Розробка або адаптація програм.
7. Введення в дію.	7.1. Підготовка об'єкта автоматизації до введення АС в дію. 7.2. Підготовка персоналу. 7.3. Комплектація АС що поставляються виробами (програмними і технічними засобами, програмно-технічними комплексами, інформаційними виробами). 7.4. Будівельно-монтажні роботи. 7.5. Пуско-налагоджувальні роботи. 7.6. Проведення попередніх випробувань. 7.7. Проведення дослідної експлуатації. 7.8. Проведення приймальних випробувань.
8. Супровід АС	8.1. Виконання робіт відповідно до гарантійних зобов'язань.8.2. Післягарантійне обслуговування.

Контрольні запитання

1. Охарактеризуйте автоматизовані інформаційні системи?
2. Виділіть деякі ознаки класифікації АІС.
3. Що розуміється під системним аналізом?
4. Наведіть приклади використання системного аналізу при створенні АІС.
5. Поясніть місце і роль системного аналізу в створенні сучасних АІС.
6. Що являє собою архітектура АІС?
7. Визначення надійності та життєздатності КТЗ АСУТП.